

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2022

Ing. Gabriela Mumba

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU**

2021-2023

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Gabriela Mumba

**Prevence sociálně patologických jevů ve školním prostředí
z pohledu pedagogické profese**

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v knihovně Univerzity Jana Amose Komenského.

V Praze dne

.....

Anotace

Závěrečná práce se zabývá prevencí sociálně patologických jevů ve školním prostředí. V teoretické části práce jsou v rámci jednotlivých kapitol popsány jednak vybrané sociálně patologické jevy ve školním prostředí se zaměřením zejména na šikanu a kyberšikanu, příčiny jejího vzniku, popis agresora a oběti a také na prevenci šikany. Praktická část práce je věnována popisu provedeného výzkumu, kdy jako technika sběru dat bylo použito dotazníkové šetření.

Cílem práce bylo zjistit, jak rozšířený fenomén šikany ve školním prostředí, zda žáci umí šikanu rozpoznat, jak jí předcházet a také zda škola věnuje dostatečné úsilí při prevenci šikany ve školním prostředí.

Klíčová slova

Agresor, kyberšikana, oběť, prevence, sociálně patologické jevy, šikana, škola

TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 SOCIÁLNÍ PATOLOGIE	7
1.1 Školní prostředí.....	7
1.1.1 Školní klima	8
1.2 Sociálně patologické jevy v prostředí školy	9
1.2.1 Zneužívání návykových látek	9
1.2.2 Kriminalita	10
1.2.3 Záškoláctví	10
1.3 Role pedagoga při sociálně patologických jevech	10
2 VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEvy	12
2.1 Šikana a kyberšikana	12
2.1.1 Agresor a oběť šikany	13
2.1.2 příčiny šikany	14
2.1.3 Následky šikany	15
2.2 školní prevence	15
2.3 úrovně prevence ve školním prostředí	16
2.3.1 Prevence šikany.....	16
PRAKTICKÁ ČÁST	18
3 PRŮZKUM.....	18
3.1 Metodika šetření	18
3.2 Formulace hypotéz.....	19
3.3 Charakteristika respondentů	19
3.4 Vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku.....	20
3.5 Analýza výsledků.....	29
4 ZÁVĚR	30
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	31
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	33

ÚVOD

Existence lidské společnosti je založena na dodržování určitých pravidel, norem, ale i neformálních očekávání. Bohužel však v poslední době neustále přibývá dospělých, dětí i mládeže, kteří se od daných norem vědomě či nevědomě odklánějí. Mimořádný vliv na děti a mládež mají v poslední době hlavně sociální sítě (např. Instagram).

V soudobé společnosti můžeme pozorovat, že se objevují a poměrně rychle šíří sociálně patologické jevy, jako např. lhaní, zanedbávání, nepřátelství, násilí, agresivita, šikana, rasismus. Proto je důležité věnovat pozornost příčinám jejich vzniku.

Škola hraje v životě mladého člověka důležitou roli při rozvoji jeho osobnosti, avšak nelze se i v tomto prostředí vyhnout společensky nežádoucímu chování. Osobní nadšení pedagoga tak sice může účinně ovlivňovat chování mladého člověka správným směrem, avšak může dojít i k opačné situaci, kdy podceňování situace, je-li školní šikana brána dětmi i pedagogem jako hra či zábava, z které děti „časem vyrostou“, posouvá hranice sociálně patologických jevů a to, co bylo dříve zcela nepřijatelné, je tolerováno bez adekvátního řešení a případného uložení patřičné sankce či trestu.

Hlavním tématem této závěrečné práce je provést průzkum sociálně patologických jevů ve školním prostředí, s důrazem na vzájemné šikanování dětí a zjištění informovanosti dětí o možnostech prevence šikany na dané základní škole.

Z metodologického hlediska je závěrečná práce rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce je zpracována formou literární rešerše. V první kapitole se zaměříme na sociální patologii, charakteristiku sociálně patologických jevů, dále charakteristiku školního prostředí, třídní klima i na roli pedagoga. Ve druhé části pak se věnujeme vybranému jevu šikany, jeho příčinám a důsledkům. Praktická část práce je zaměřena na realizaci kvantitativního průzkumného šetření nepřímou dotazníkovou metodou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ PATOLOGIE

Pojem patologie pochází z latinského slova *pathos*, které znamená *utrpení* nebo také *choroba*. Výraz „sociální patologie“ začal používat britský sociolog a filozof Herbert Spencer (1820–1903), který viděl spojitost mezi sociální a biologickou patologií u sociálních a biologických organismů.

Sociálně patologické jevy zahrnují širokou skupinu jevů, které jsou považovány za nežádoucí, neúmyslné a negativní (Fischer et al., 2009, s. 13). Základním znakem takového chování je odchylka od standardu dané společnosti, porušení obecně uznávané sociální normy, či skupiny norem. Zpravidla k ní dochází v souvislosti s aktuálním vývojem společnosti a vytvářením nových vzorců chování, které stávající vzorce chování zpochybňují, což často vede ke zhoršování vzájemných vztahů jak u dospělých, tak u dětí (Navrátil et al, 2011, s. 120).

1.1 ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ

Škola a školní prostředí sehrávají v životě každého dítěte důležitou úlohu a významně ovlivňují formování jeho osobnosti, jeho postojů, vlastností, vztahů a chování. Dítě zde tráví poměrně velkou část života, od raného dětství, až po pubertu.

Ve školním prostředí se jednotlivci začleňují do skupin, tříd. Vytvářejí se zde sociální vztahy a vazby, přátelství, zároveň se zde ale také musí řešit sociální konflikty mezi dětmi navzájem. Ve škole se ukazuje, jak je dítě schopné naučené věci aplikovat na své mezilidské vztahy a do své osobnosti.

Škola je místo, kde je dítě neustále pozorováno a hodnoceno, takže je velice těžké uspět tak, aby jeho chování bylo pozitivně akceptováno rodiči, spolužáky i učiteli zároveň. Dítě se snaží získat si určité postavení v třídní hierarchii a tím přehodnocovat vlastní schopnosti (Matoušek et al, 2011, s. 32). Ve třídách můžou vznikat podskupiny, které spojují určité konkrétní zájmy, ty se však v některých případech mohou stát i

začátkem vzniku skupin asociálních. Členství ve skupině může být motivováno touhou získat požadovanou pozici i za cenu delikventního až kriminálního chování.

Výrazným rizikem vzniku takových skupin může být nevhodnost pedagoga, někdy stačí i nevhodná poznámka na adresu žáka. V takovém to klimatu lze pak pozorovat zárodky šikany ve třídě. Školní prostředí působí na osobnost žáků a jejich vývoj i rozvoj obsahovou náplní, typem sociální interakce a komunikace, úrovní třídy, osobnostmi učitelů a také složkou materiální jako je vzdálenost od bydliště, vybavení školy apod.

1.1.1 ŠKOLNÍ KLIMA

Pojmem „školní klima“ se rozumí souhrn činitelů, sociálních vztahů a prostředí všech účastníků pravidelně realizovaného výchovně-vzdělávacího procesu ve školském zařízení.

Do klimatu školy se určitou měrou nepřímo promítají rovněž rodiče žáků, zřizovatelé školských zařízení a v neposlední řadě i nejrůznější kontrolní orgány. Součástí je vzájemná komunikace včetně sociálních vztahů, percepce prostředí, prožitky, emoce a řada dalších procesů společenského a duševního charakteru, jež dění ve škole vyvolávají a poté někdy dlouhodobě provázejí (Čapek, 2008, s. 12 – 14).

Klima školy vyjadřuje kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů v dané škole a všichni zúčastnění je vnímají, prožívají a hodnotí. Je významně ovlivňováno stylem řízení pedagogického týmu ze strany vedení školy, jako je partnerství, přebírání odpovědnosti za výsledky práce, týmová spolupráce na všech úrovních apod. Současně se odvíjí i od úrovně požadavků na všechny členy komunity (učitele i žáky) a kvality a funkčnosti pravidel života v relativně malé komunitě škole.

Optimální školní klima má být cílevědomé, orientované na úkoly a uvolněné. Mělo by být vřelé, podporující, se smyslem pro pořádek. Mělo by uznávat autoritu učitele a jeho práva řídit s důvěrou, že bude dosaženo cílů. Měli by zde panovat dobré vztahy se spolužáky jednou z vývojově relevantních potřeb dětí a také rovný přístup učitele k žákům (Matoušek et al, 2011, s. 43).

1.2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY V PROSTŘEDÍ ŠKOLY

V současnosti se stále více hovoří o rostoucím výskytu sociálně patologických jevů mezi dětmi a mládeží. Mezi nejčastější, které se vyskytují ve školním prostředí, patří kriminalita, konzumace alkoholu a návykových látek, úmyslné zameškávání hodin, šikana apod.

Samozřejmě existuje více faktorů, které mají za následek tento zvýšený výskyt mezi dětmi a mladistvými. Patří mezi ně nevhodné rodinné prostředí, špatně zvolený styl výchovy apod., avšak nejvíce ovlivňuje chování žáka rodina a škola. Úlohou rodiny je dítě vychovávat a úlohou školy jej vzdělávat a také na něj působit výchovně v souvislosti s jeho existencí v dané společnosti. Škola by tak měla pomáhat vytvářet pozitivní vztah dítěte ke společnosti, přírodě a k sobě samému. Bohužel, školní prostředí bývá častokrát naopak místem, kde se sociálně patologické jevy vytvářejí. Dochází zde k neustálému potkávání velkého množství dětských (resp. nedozrálých) individualit, které vůči sobě nejsou jen v kamarádkém (tj. přátelském) vztahu, ale mohou se stát cílem některých zmiňovaných negativních jevů (Kraus et al., 2007, s. 234).

Sociálně patologické jevy jsou nezdravé, nenormální a nežádoucí, vyskytující se v prostředí rodin, škol, na pracovištích atd. Zatímco na začátku 20. století byly zařazovány k sociálně patologickým jevům především sebevražednost, alkoholismus, homosexualita, prostituce, rozvodovost, nezaměstnanost a válka, postupně k nim přibýly narkomanie, drogové závislosti, násilí a agresivita. V současnosti k nim patří především zneužívání návykových látek, kriminalita, záškoláctví a šikana. Narůstající trend v jejich výskytu ve společnosti a eliminace těchto jevů vyžaduje celospolečenský zájem a zainteresovanost všech členů společnosti – rodičů, pedagogů, ale i odborníků nejrůznějšího zaměření (Vykopalová, 2000, s. 106).

1.2.1 ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Návykovou látkou se dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku ve znění pozdějších předpisů rozumí „alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování“ (Zákon, 2009). Tyto látky jsou škodlivé lidskému zdraví a jejich užívání může způsobit nebezpečné změny v psychice člověka.

1.2.2 KRIMINALITA

Kriminalita představuje takové chování, jež může být za určitých okolností trestné a může být sankcionováno. Delikventi mladší 15 let věku nejsou ve většině případů schopni posoudit dopady a charakter svých činů, a nemají tak snahu své chování a jednání měnit.

Faktory, které přispívají ke vzniku kriminality, mohou být biologické, psychické a sociální. Mezi biologické patří zejména pohlaví, věk a genetické dispozice. Psychické faktory zahrnují mentální schopnosti jedince, poruchy osobnosti a temperament. Sociální faktory pak mohou být např. vliv rodiny, vliv médií, úroveň dosaženého vzdělání apod. (Vykopalová, 2000, s. 127–128).

1.2.3 ZÁŠKOLÁCTVÍ

Záškoláctví je sociálně patologický jev, kdy žák úmyslně vynechává školní docházku a nezúčastňuje se vyučovacích hodin bez omluvy či souhlasu rodičů (Kraus et al., 2007, s. 292). Podstatou záškoláctví je vážně narušený vztah dítěte ke škole a učení. Záškoláctví je typické především pro žáky, s nimiž jsou ve škole problémy, často se jedná o žáky, kteří z hlediska školních výsledků nepatří k premiantům. Jsou pro ně typické poruchy chování, opakované konflikty se spolužáky, agresivní chování, lhaní a absolutní nezájem o školu a vše, co s ní souvisí (Kraus et al., 2007, s. 295).

1.3 ROLE PEDAGOGA PŘI SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVECH

Postavení učitele je podmíněno společenským postavením učitele, je dáno tím, že škola je veřejná instituce a učitel v ní je představitelem společnosti. Žákovi, společnost ukládá plnit požadavky učitele. Kromě toho učitel hodnotí žáka, čímž významně ovlivňuje jeho společenské postavení. Ve škole učitel částečně přebírá i povinnosti rodičů a to tak, že projevuje péči o hmotné zabezpečení žáka, uspokojuje, a hlavně rozvíjí jeho zájmy, záliby, pomáhá mu, radí a v neposlední řadě se zajímá o jeho budoucnost.

Formování osobnosti učitele se netýká jen shromažďování vědomostí a schopností, ale jde o proces neustálého zdokonalování samotné osobnosti učitele, souhrn jeho morálních, etických a profesionálně-pedagogicky-psychologických vlastností a dovedností. Podmiňuje ho množství činitelů. Základními činiteli formování osobnosti učitele je společenská podmíněnost jeho práce a jeho vlastní aktivita. Současnost vyžaduje vzdělaného člověka, a tak vzdělání

nabývá nejen v naší zemi klíčovou roli. V souvislosti s celým vzdělávacím procesem pak vystupuje do popředí význam pedagogické profese, význam samotného učitele i nezbytnost jeho celoživotního vzdělávání, resp. rozvoje jeho osobnosti (Čapek, 2008, s. 47).

Úkolem učitele je uvědomit si šířku a rozsah významu své profese. Přijímá roli povzbuzovatele, pomocníka a asistenta, ale nikoli kolegy nebo přítele, toto přináší komplikace. Učitel ukazuje žákům, že je reálná osoba, která cítí a říká, *jak* se cítí. Podporuje pozitivní city a pocity a očekávání od samotných žáků a zapojuje je do hraní rolí a simulačních her. Používá vhodné a užitečné techniky k rozvíjení hodnotícího myšlení a učení žáků, podporuje tvůrčí řešení problémů, do něhož dokáže promítnout i vlastní praxi žáků nebo jejich blízkého okolí.

Učitel by měl používat tzv. objevující vyučování, nechávat žáky rozpoznat problémy jejich života a okolí. Nezapomíná, že každý žák je nejvyšší autentickou hodnotou, že profesionalitou učitele je mít rád každého žáka, povzbuzovat ho, věřit mu, umožnit mu rozvíjet se jako jedinečná bytost, a přitom se pokoušet tvořivě spojovat požadavky školy k výchově a vzdělávání. Pro učitele i žáka jsou velmi důležité vztahy, které umožňují vytvářet ve třídě příznivou, tolerantní a pomáhající atmosféru, ovzduší pohody a klidu (Lašek, 2001, s. 114).

Vztah mezi učitelem a žákem vyplývá z podstaty výchovně-vzdělávacího procesu ve škole. Vyplývá zejména z toho, že žák aktivně kooperuje v procesu výchovy a vzdělávání, které řídí, koordinuje a usměrňuje učitel. Vztah učitele k žákovi se obecně vymezuje jako prožívání, hodnotící a citový postoj, který vyplývá z učitelova hodnocení osobnosti žáka. Učitel hodnotí především ty vlastnosti a projevy žáka, jež se projevují zejména ve škole, ve výchovně-vzdělávacím procesu, ale hodnotí i osobní, lidské vlastnosti, které žák projevuje i mimo školu. Učitel při tom může více či méně uplatňovat i citovou složku.

V interakci učitele a žáka mají velký význam i neverbální prostředky komunikace. Zpravidla doprovázejí řečový projev učitele, ale mohou se použít i samostatně. Učitel a jeho chování může pro žáka představovat pozitivní vzor, na jehož základě si vytvoří kladný postoj k němu a vzdělání vůbec, ale může to být i naopak. Učitelé, i když si to vždy neuvědomují, mohou sloužit jako vzory také pro samotnou roli dospělého. Dobrý učitel poskytuje žákům příklad dospělého, jakým se může stát. Žáci totiž velmi citlivě

vnímají chování učitele nejen k nim, ale také k jejich rodičům, ke svým kolegům. Všímají si, jak učitel reaguje na úspěchy a neúspěchy, radosti a starosti (Kraus et al., 2007, s. 274).

2 VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

V současnosti se mluví o nárůstu sociálně patologických jevů, které se vyskytují u dětí a mládeže. Ve školním prostředí patří k nejčastějším patologickým jevům nepochybně kriminalita nezletilých a mladistvých, šikana, konzumace alkoholu a návykových látek. Také můžeme vidět i narůstající počet žáků, kteří úmyslně nechodí na vyučovací hodiny. Existuje mnoho faktorů, z nichž tyto patologické jevy vycházejí. Můžeme mezi ně zařadit nevhodné rodinné prostředí, zázemí, nevhodně zvolený styl výchovy a mnoho dalších. V rámci této práce se podrobněji zaměříme na projevy šikany a kyberšikany ve školním prostředí (Navrátil et al, 2011, s. 118).

2.1 ŠIKANA A KYBERŠIKANA

Šikana je druh násilného, agresivního chování, které jiným způsobuje bolest. Je to druh patologického chování, který má podobu poruchy vztahů ve skupině. Existence a výskyt šikanování narušuje sociální vztahy ve skupině, ve výsledku i fyzické a psychické zdraví dětí a mládeže. Šikana se ovšem neprojevuje pouze ve formě fyzické převahy, kdy silnější jedinec útočí fyzicky na slabšího. Takový stav je častý, ale ne vždy se na venek projevuje v této formě. Může jít i o převahu psychické síly, což znamená, že psychicky odolnější jedinec trápí psychicky méně odolnějšího jedince. Takové případy se vyskytují na všech typech škol. Jedinec, jemuž agresor ubližuje, se často liší od ostatních různými znaky. Většinou to bývá fyzická odlišnost, obvykle drobnější postava, případně odlišnost psychická (Nikl, 2000, s. 58).

Právě škola je místem, které vytváří ideální podmínky pro vznik sociálně patologických jevů. Je tam vysoká koncentrace dětí, dostatečný výběr „obětí“ a samozřejmě i prostor, kde se může šikanování vyskytnout. Škola není jen místem k získávání schopností a vědomostí, her a zábavy, může být i traumatizujícím prostředím pro psychiku dítěte. Školní prostředí je považováno za nejčastější místo, kde se agresivní chování vyskytuje. Výzkumy také dokazují, že výskyt agresivity se menší měrou vyskytuje cestou do nebo ze školy. Nejpreferovanějšími místy jsou pak jídelny,

třídy, šatny, hřiště, chodby, tělocvična, sociální zařízení. Jednoznačně pak jde o místa, kde se obvykle nevyskytuje dospělá osoba, která by oběti pomohla.

V případě kyberšikany se jedná o zneužívání mobilních telefonů a počítačů, resp. internetových sociálních sítí pro posílání obtěžujících, agresivních, nenávistných nebo zastrašovacích zpráv. Značné nebezpečí v tomto směru představuje anonymní internetový prostor umožňující agresorům obtěžovat oběti kdekoli a kdykoli. Tento novodobý fenomén se rozmáhá jak v rodinném domácím prostředí, tak ve školách, nebo kdekoli, kde je možné využívat nové technologie (Vykopalová, 2000, s. 119-123).

Mezi specifické znaky kyberšikany patří anonymita účastníků, která vyplývá z virtuálního způsobu kontaktování oběti. Agresoři většinou vystupují pod anonymními přezdívkami a vymyšlenými osobními údaji. Dalším znakem je odlišnost chování v reálném a virtuálním světě. U útočníků dochází k odbourávání jejich nedostatků díky anonymitě, a tím i ke ztížení možnosti empatického chování útočníků kyberšikany ke svým obětem. „Napsaná slova mají mnohem závažnější dopad na oběť než slova mluvená“ (Vágnerová., et al.: 2009, s. 95).

Obecně je možné jev šikany vysvětlit buď jako patologické chování nebo jako závislost a popřípadě poruchu vztahů ve skupině. V případě šikany jako patologického chování jde o agresi a manipulaci ze strany agresora, která může mít různé podoby a má několik zřetelných poznávacích znaků, jako je záměrnost, opakovanost, nepoměr sil a samoučelnost agrese. V případě šikany jako závislosti se projevuje vzájemná vazba mezi agresorem a jeho obětí. Závislost přináší agresorovi pocit nadřazenosti a moci nad obětí, což vede ke stupňování a zdokonalování agrese. U oběti se může vytvořit extrémní forma závislosti a identifikace s agresorem. V případě šikany jako poruchy vztahů ve skupině je příznačné, že se nejedná jen o záležitost agresora a oběti, ale vše se odehrává v určitém sociálním nebo společenském kontextu (Nikl, 2000, s. 78).

2.1.1 AGRESOR A OBĚŤ ŠIKANY

Hlavními účastníky šikany jsou agresor a jeho oběť. Agresorovo chování určuje především jeho osobností, naučené chování a reakce svědků na jeho činy. Agresor může být hrubý a impulzivní jedinec s fyzickou převahou a potřebou dosažení pocitu moci, taktéž s narušeným vztahem k autoritám. Agresor, ale může být i dobrodružný,

optimistický jedinec, který je oblíbený ve svém okolí, má rád přítomnost svědků svého chování a svoji oběť šikanuje pro pobavení své nebo pro pobavení okolí. Posledním typem agresora může být slušný a kultivovaný jedinec, kterému přítomnost svědků jeho chování spíše překáží (Bendl, 2003, s. 47).

Agresor může na oběť působit z různých důvodů. V případě, že prožívá tlak, který je na něj kladen z vnějšku, snaží se na oběti vyventilovat tento tlak obvykle mnohem agresivněji. Existují i případy, kdy agresor ubližuje oběti jen proto, že se nudí, a způsobovat utrpení druhému je pro něj zábavou. V takovém případě si často kompenzuje své nízké sebevědomí, pocit neúspěšnosti apod.

Za oběť šikany se označuje dítě nebo mladistvý, které je delší dobu předmětem agrese jiných. Jsou to často okrajoví členové společnosti, osamělí jedinci, neschopní zaujmout, poskytnout citovou ozvěnu. Obětí šikany bývá zpravidla dítě, které se nenaučilo být dostatečně asertivní na to, aby se dokázalo samo ochránit. Dále mohou mezi oběti patřit submisivní, snadno ovladatelní, plaší nebo fyzicky slabší jedinci s nízkým sebevědomím, případně s nějakým fyzickým handicapem. Zvláštním typem oběti je „oběť-provokatér“, jež vědomě či nevědomě vyvolává situace, které případného agresora mohou vyprovokovat (Kolář, 2001, s. 83).

2.1.2 PŘÍČINY ŠIKANY

Za určitých okolností se ve školním prostředí může stát obětí šikany kterékoli dítě. Nevhodná poznámka na adresu dítěte, prohlížení zjevných přestupků pedagogem, ponižování při trestání – to vše mohou být spouštěče nechtěného chování. Pokud se přidá i nezáměr nebo nevědomost pedagoga, rozšíření šikany, týrání a vzájemnému ubližování si dětí už nic nestojí v cestě. Příčiny vzniku šikany ve školním prostředí je potřeba vnímat komplexně a nelze stanovit pouze jedno řešení problému. Za příčiny šikany lze označit formování kolektivu, vývoj vztahů ve skupině, školní klima, pozici žáka ve třídě, sociální postavení aktérů apod. Šikanování je porucha vztahů ve skupině a zvenčí nemusí být vždy na první pohled zřejmá závislost mezi obětí a agresorem (Kolář, 2001, s. 97).

2.1.3 NÁSLEDKY ŠIKANY

Důsledky šikany mohou být různé v závislosti na osobnostech aktérů, podpoře a pomoci učitele, školy a rodičů, reakci vrstevníků a samotného vývoje procesu šikany. Nejčastěji jsou v literatuře chápány z hlediska aktérů šikanování, a lze je tedy rozdělit do tří základních skupin, na základě toho, o kterém z účastníků hovoříme – následky u oběti, agresora a u svědků (Bendl, 2003, s. 132). Za vážné považujeme dlouhodobé následky na psychickém a fyzickém zdraví oběti a trvale ovlivněný vývoj charakteru, postojů a osobnosti agresora. Následkem je i podceňování mravních norem, utváření antisociálních postojů a další trestná činnost agresora. U obětí se nejčastěji objevují tři druhy následků: fyzické, psychosomatické a psychické.

2.2 ŠKOLNÍ PREVENCE

Cílem školní prevence je vychovávat žáky k osvojení pozitivního sociálního chování, k samostatnosti a k zdravému životnímu stylu. Dále také budovat a vytvářet v nich odolnost vůči negativním jevům, hlavně předcházet výskytu a šíření sociálně patologických jevů. Školní prevence by měla vytvářet prostor pro prevenci těchto jevů, měla by eliminovat možnosti aplikovat sociálně patologické chování, a také by měla zvyšovat odolnost dětí vůči takovýmto jevům (Bendl, 2003, s. 127).

Prevence by měla probíhat systémově a měla by respektovat zásady komplexnosti, odbornosti, koordinace a včasnosti. Preventivní postup by měl být koordinován, aby se vyloučila duplicita a rozporuplnost v působení odpovědných osob. Jednotlivé preventivní aktivity by měly probíhat kontinuálně, od zjištění problému, po eliminaci nežádoucího chování.

V prevenci sociálně patologických jevů by také kromě školy a učitelů měli hrát významnou roli rodiče dětí. Musí fungovat oboustranná komunikace mezi rodiči a školou. Škola by měla zajistit, aby byli rodiče informováni o úrovni prevence sociálně patologických jevů ve školním prostředí. Škola a zejména učitelé by měli věnovat pozornost již prvním i méně vážným náznakům problémů dítěte (Emmerová, 2007, s. 129).

2.3 ÚROVNĚ PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Rozlišujeme tři úrovně prevence sociálně patologických jevů. Primární, sekundární a terciární. Dle MŠMT ČR do primární prevence sociálně-patologických jevů patří veškeré aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s těmito jevy, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření. Primární prevence je především zaměřena na předcházení rizikovým jevům v chování žáků, jako jsou záškoláctví, šikana, násilí, kriminalita, vandalismus, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy apod. Dále se také zaměřuje na rozpoznání a zajištění včasné intervence v případech domácího násilí, týrání dětí a ohrožování výchovy mládeže.

Sekundární prevence se snaží předcházet vzniku, rozvoji a přetrvávání rizikového chování. V tomto pojetí je sekundární prevence název pro včasnou intervenci, poradenství a léčbu. Tento stupeň prevence je zaměřený na jednotlivce a skupiny už s náznaky rizikového chování, kde lze zacílit prevenci na děti ze socioekonomicky znevýhodněných skupin.

Terciární prevence se zaměřuje na následky, které vznikly při výskytu sociálně patologických jevů. Jde o místa, kde dochází k léčbě daného člověka a zabránění opakování těchto negativních projevů chování. Léčba nejčastěji probíhá v ordinacích nebo jiných specializovaných zařízeních pro léčbu závislostí, ve specializovaných zařízeních pro děti a mládež.

2.3.1 PREVENCE ŠIKANY

Prevence šikany je především na místě tam, kde k ní ještě nedošlo, ale i tam, kde se vyskytla a byla uplatněna opatření k bezprostřední nápravě. V rámci primární prevence šikany je důležité zaměřit se na děti, u nichž se prozatím problém s agresivitou nevyskytl a formovat nejlépe prostřednictvím osoby učitele jejich morální hodnoty a zdravý životní styl. V rámci sekundární prevence šikany je potřeba cílevědomě pracovat s dětmi se sklony k násilí a agresi a s poruchami chování. Je důležité zabránit dětem si zafixovat nežádoucí projevy chování a odstranit příčiny, které k němu vedly. Terciární prevence šikany pak představuje komplexní práci a starost o vážně narušené děti.

Cílem školní prevence šikany by mělo být včasné rozpoznání osobních nebo sociálních problémů dětí a podporovat rozvoj chování dětí tak, aby uměly zvládat emoce a řešit konflikty. Škola by v rámci prevence šikany měla vést žáky k osobní odpovědnosti za své chování a svá rozhodnutí. Rozvíjet v dětech sebeúctu a úctu k druhým, empatii, spolupráci, komunikaci a nenásilné řešení konfliktů. Do prevence šikany je potřeba zapojit celý učitelský sbor i ostatní žáky a jejich rodiče. Dále má pak škola také řadu možností, jak preventivně omezit možný výskyt šikany mezi dětmi. Mezi tyto možnosti patří např. kamerový systém ve škole, otevřená a vhodně vybavená školní hřiště, dostatečné osvětlení nebezpečných prostor školy atd.

V rámci prevence šikany je také důležitá podpora dítěte ve škole, ať už se jedná o oběť či agresora. Škola by se měla k problému vždy postavit čelem, řešit ho se všemi zúčastněnými osobami a vyvodit z toho patřičné následky a závěry tak, aby bylo všem zřejmé, že škola šikanu zásadně nepodporuje a bude ji vždy trestat.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce se věnuje popisu provedeného výzkumu, kdy jako technika sběru dat bylo použito dotazníkové šetření. Cílem práce bylo zjistit, jak rozšířený je fenomén šikany ve školním prostředí a jestli žáci vědí, jak šikanu rozpoznat a jak ji předcházet a také zda škola věnuje dostatečné úsilí při prevenci šikany ve školním prostředí.

3 PRŮZKUM

Praktická část této závěrečné práce je zpracována pomocí kvantitativní metody dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření bylo provedeno mezi žáky 7. a 8. třídy základní školy na Praze 4.

Průzkum v rámci této závěrečné práce se skládá z definice cíle průzkumu, stanovení průzkumných hypotéz, popis metodiky průzkumu a kvantitativní a kvalitativní interpretace jeho výsledků ve formě grafů a slovních hodnocení k jednotlivým dotazníkovým otázkám.

Cílem průzkumu je zjistit, zda žáci této základní školy mají osobní zkušenosti se šikanováním a jaké mají povědomí o jejím předcházení a prevenci.

3.1 METODIKA ŠETŘENÍ

V teoretické části této práce byla věnována pozornost zejména podrobnému shromáždění informací z dostupné literatury, která se zabývá problematikou sociálně patologických jevů a jejich výskytu u dětí a mládeže s důrazem na šikanu a kyberšikanu.

V praktické části závěrečné práce byla v rámci průzkumu využita kvantitativní metoda dotazníkového šetření – anonymní dotazník. S žáky byl veden krátký rozhovor na téma šikany ve třídách a následně jim byl předložen dotazník k vyplnění. Dotazník (viz. příloha 1) byl anonymní a otázky byly sestavovány s přihlédnutím k věku respondentů. Měl dvanáct otázek. Žákům byla vysvětlena pravidla jeho vyplňování.

3.2 FORMULACE HYPOTÉZ

V praktické části byly stanoveny hypotézy, které měl výzkum potvrdit nebo vyvrátit.

První hypotéza předpokládá, že žáci vědí, co je šikánování, o problematice mají určité znalosti.

Druhá hypotéza předpokládá, že obětí šikánování jsou ve větší míře chlapci než děvčata.

Třetí hypotéza předpokládá, že nejčastější formou šikany je fyzické násilí, které se vyskytuje ve více jak v 60 %.

Čtvrtá hypotéza předpokládá, že oběti se s problémem svěří spíše rodičům než kamarádům nebo učitelům.

3.3 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ

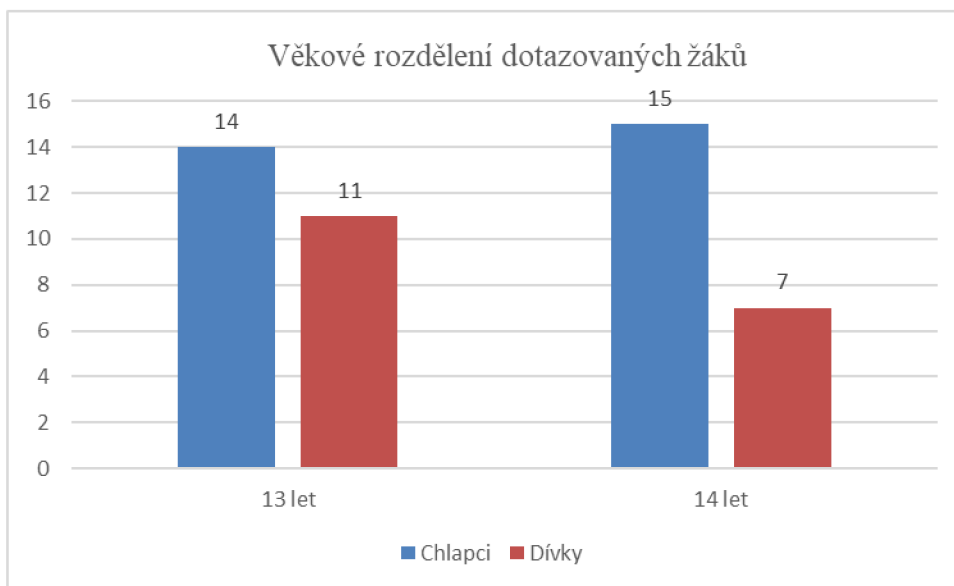
Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 47 žáků, z grafu 1 je patrné, že z toho bylo 29 chlapců (62%) a 18 děvčat (38%) z celkového počtu dotazovaných. Graf 2 zobrazuje věkové rozložení dotazovaných dívek a chlapců.

Graf 1: Počet a pohlaví respondentů.

Zdroj: výsledky šetření autorky

Graf 2: Věkové rozdělení dotazovaných žáků.

Zdroj: výsledky šetření autorky

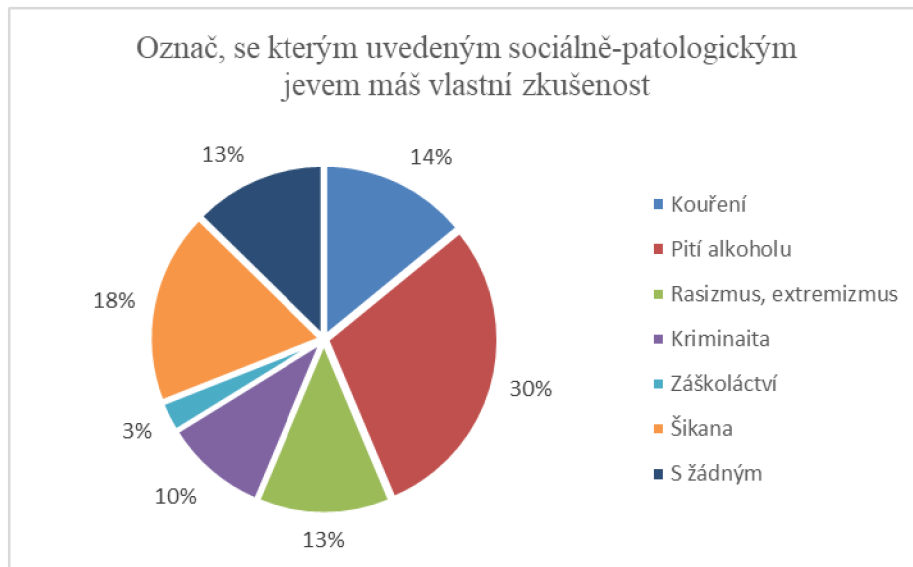
3.4 VYHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH OTÁZEK DOTAZNÍKU

Provedeme vyhodnocení odpovědí žáků na jednotlivé otázky dotazníku. Vyhodnocení bude formou grafů a slovního komentáře.

Otázka 1: Označ, se kterým uvedeným sociálně patologickým jevem máš vlastní zkušenost.

V první otázce bylo cílem zjistit u žáků, s jakým negativním jevem mají v rámci školního prostředí osobní zkušenost. Z analýzy výsledků vyšlo najevo (graf 3), že mají nejčastější zkušenost s pitím alkoholu (30%), z toho 37% dívek a 24% chlapců.

Graf 3: Zkušenosti dětí s některými sociálně patologickými jevy.

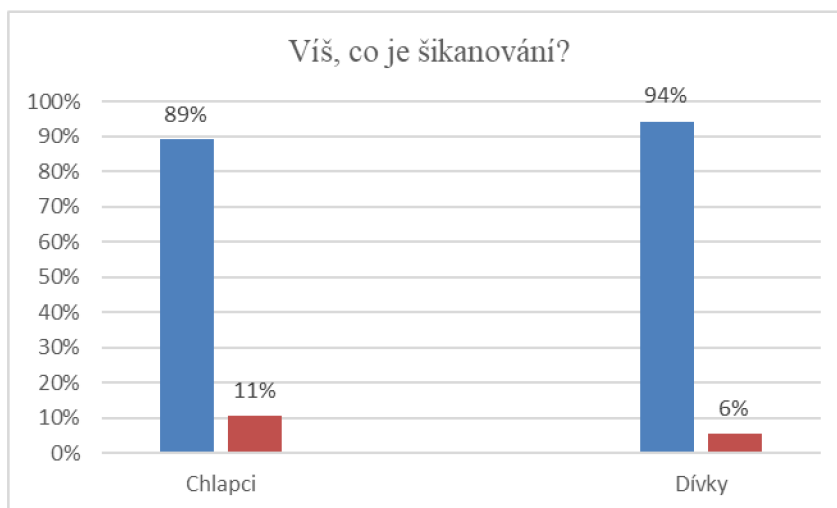

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 2: Víš, co je šikanování?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci znají pojem šikana. Na grafu č. 4 je patrné, že 89% dotazovaných chlapců a 94% dotazovaných dívek mají povědomí o šikaně a znají význam tohoto slova.

Graf 4: Víš, co je šikanování?

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 3: Dochází podle tebe k šikaně na vaší škole?

Tato otázka měla za cíl zjistit, zda mají žáci povědomí o tom, zda se šikana objevuje i v jejich škole. Z grafu č. 5 je patrné že téměř polovina dotazovaných žáků (49%) neví, zda na jejich škole dochází k šikaně. Naopak 32% dotazovaných o šikaně ví.

Graf 5: Dochází k šikaně na vaší škole?

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 4: Stal/a si se obětí šikany?

V této otázce se je cílem zjistit, zda se již žáci stali ve škole obětí šikany. Graf č. 6 nám ukazuje, že přes 75% chlapců a 67% dívek se nestalo obětí šikany. Na druhou stranu je třeba konstatovat, že 25% chlapců a 33% dívek do dotazníku uvedlo, že se stalo obětí některého druhu šikany.

Graf 6: Stal/a si se obětí šikany?

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka č. 5: Jaké způsoby šikanování se podle tebe na škole vyskytují?

Otázka číslo 5 navazuje na otázku předchozí a má za cíl zjistit, s jakou formou šikany se žáci ve škole setkali. Výsledky prezentuje graf č. 7 a je zřejmé, že mezi nejčastější způsoby šikany, se kterými se žáci setkali, patří posměšky (34%; z toho 33% chlapci a 36 % dívky), následují nadávky (32%; z toho 28% chlapci a 38% dívky) a s odstupem tělesné napadení (13%).

Graf 7: Jaké způsoby šikanování se podle tebe na škole vyskytují?

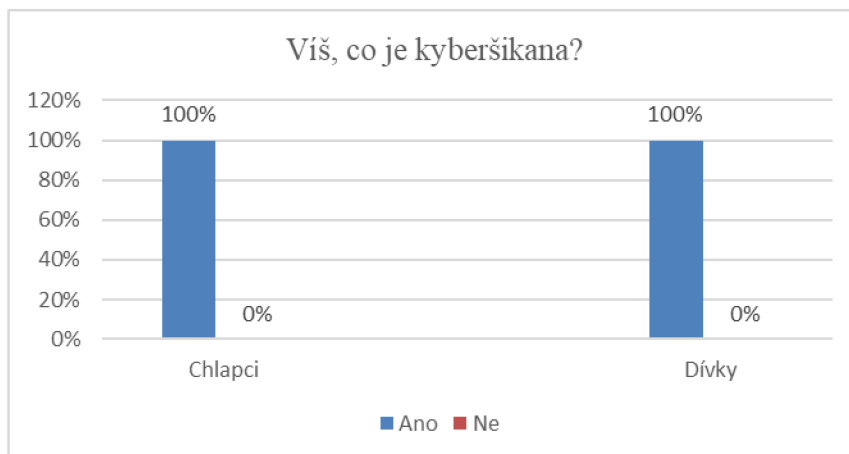

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 6: Víš, co je kyberšikana?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se žáci vědí, co je to kyberšikana, dnes nově rozšířená forma šikany. Z grafu č.8 je zřejmé žáci dobře vědí co to je, chlapci i dívky ve 100% případů odpověděli ANO.

Graf 8: Víš, co je kyberšikana?

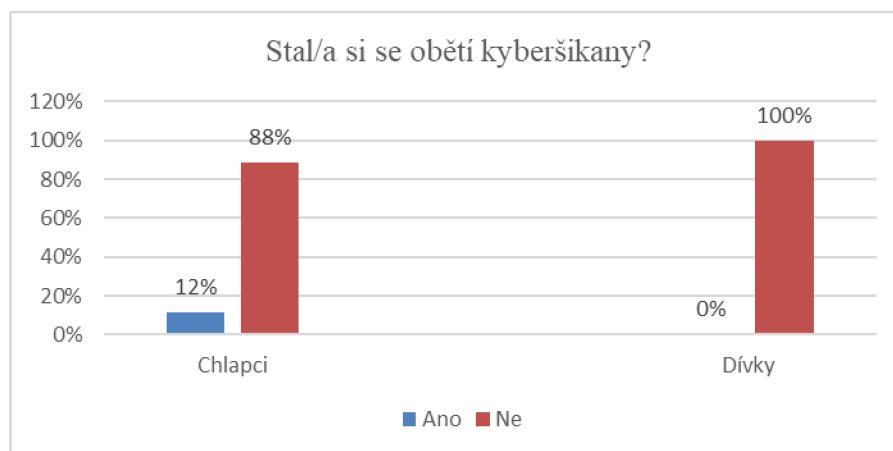

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 7: Stal/a si se obětí kyberšikany?

Tato otázka navazuje na otázku číslo 6 a má za cíl zjistit, zda se žáci stali obětí kyberšikany. Z grafu č. 9 je patrné, že s kyberšikanou se setkalo pouze 12% dotazovaných chlapců a žádná z dotazovaných dívek.

Graf 9: Stal/a si se obětí kyberšikany?

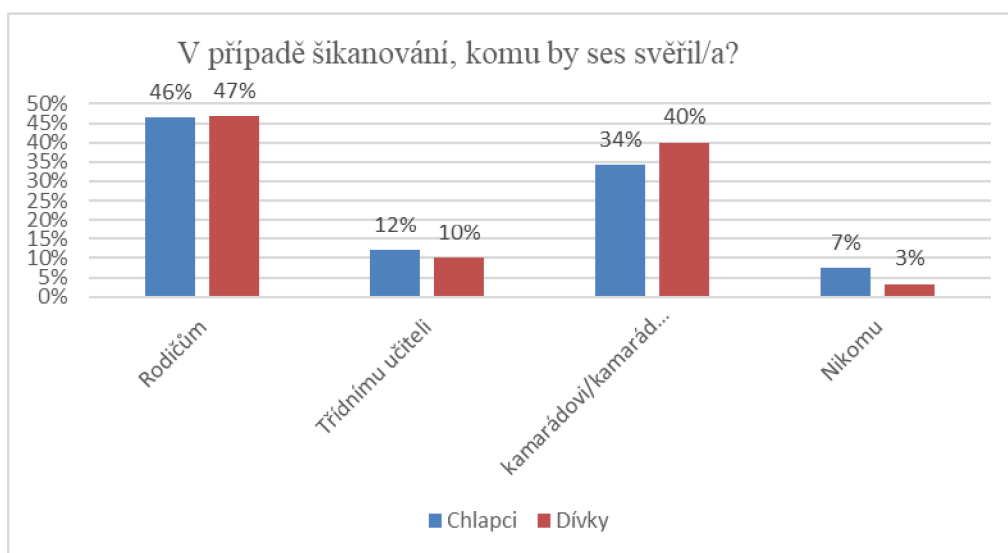

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 8: V případě šikanování, komu by ses svěřil/a?

Tato otázka má za cíl zjistit komu by se jako oběť šikany děti svěřily, komu více důvěřují, že jim dokáže pomoci a poradit. Z výsledků zobrazených v grafu 10 vyplývá, že nejčastěji by se jak chlapci, tak dívky svěřili rodičům, chlapci ve 46 % a dívky v 47%. Na druhém místě jak chlapci, tak dívky uvedli shodně kamaráda nebo kamarádku (34%, resp. 40%). Pouze ve 12% chlapců a 10 % dívek by se v případě šikanování svěřilo třídnímu učiteli.

Graf 10: Komu by ses svěřil/a v případě šikanování?

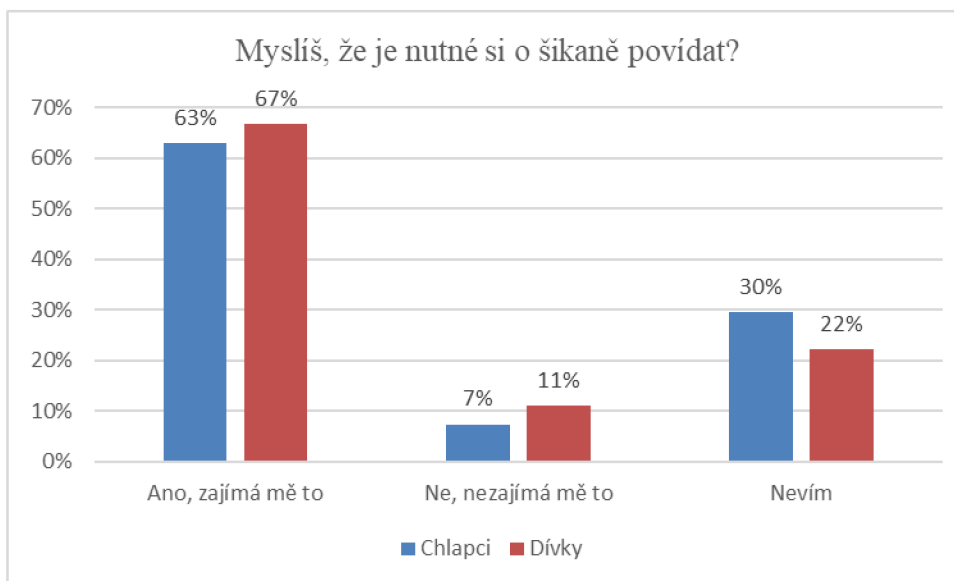

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 9: Myslíš, že je nutné si o šikaně povídat?

Cílem této otázky je zjistit, zda se žáci o problém šikany zajímají a mají potřebu o něm diskutovat. Z grafu č. 11 je zřejmé, že jak chlapci, tak dívky se o problém zajímají a mají potřebu o něm mluvit. Chlapci se vyjádřili, že je nutné o šikaně diskutovat v 63% a dívky dokonce v 67%.

Graf 11: Myslíš, že je nutné si o šikaně povídat?

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 10: Jak myslíš, že by se dalo šikaně zabránit?

Tato otázka se snaží zjistit, jaký mají žáci názor na prevenci šikany a jakým způsobem by to nejraději provedli. Z výsledku šetření vyplývá, jak ukazuje graf č. 12, že žáci věří, že se dá šikaně zabránit a to nejlépe oznámením dospělé osobě v 39% dotazovaných a dále ve 26% přísným trestem a 25% víc o šikanování hovořit.

Graf 12: Jak myslíš, že by se dalo šikaně zabránit?

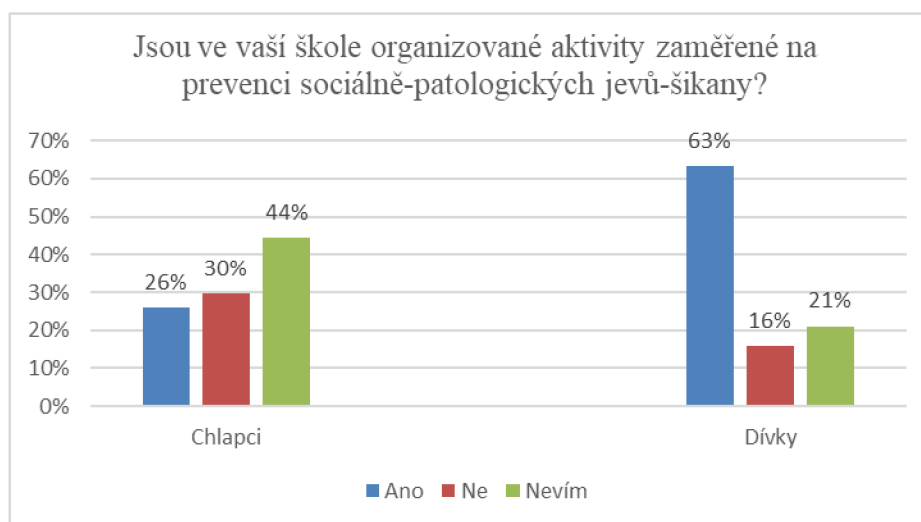

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 11: Jsou ve vaší škole organizované aktivity zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů-šikany?

Cílem otázky je zjistit, zda mají žáci povědomí o preventivních opatřeních ve škole, které mají zabránit výskytu šikany v tomto prostředí. Výsledky dotazování ukazují, že se o opatření proti výskytu šikany více zajímají dívky, jichž o takovýchto aktivitách vědí 63%. U chlapců o aktivitách ví pouze 26% dotázaných, jak je patrné na grafu č. 13.

Graf 13: Jsou ve vaší škole organizované aktivity zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů-šikany?

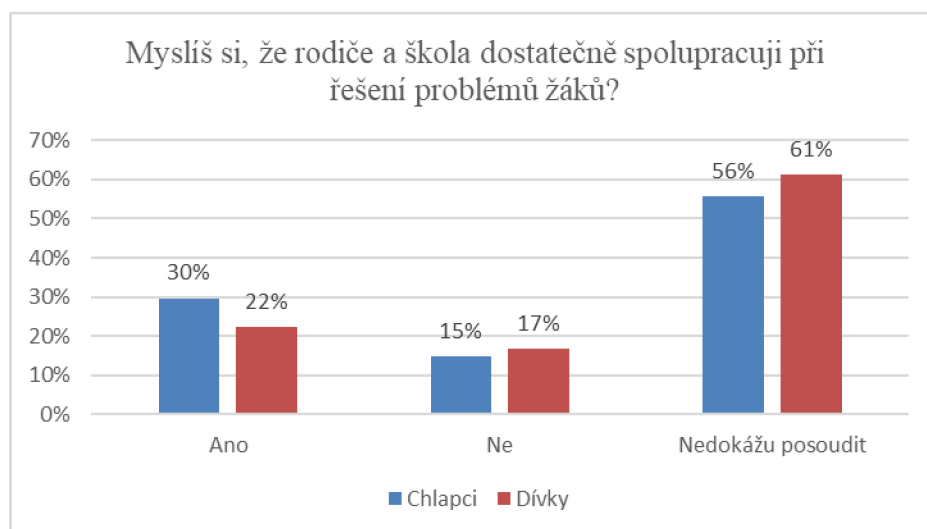

Zdroj: výsledky šetření autorky

Otázka 12: Myslíš si, že rodiče a škola dostatečně spolupracují při řešení problémů žáků?

Otázka si dává za cíl zjistit, jaký mají dotazovaní žáci názor na spolupráci jejich rodičů a školy při řešení jejich problémů. Z grafu č. 14 je vidět, žáci spíše nemají přehled, jestli a jakým způsobem spolu spolupracují jejich rodiče a škola na řešení jejich problémů. Z grafu je patrné, 56% chlapců a 61 % dívek to nedokáže posoudit.

Graf 14: Myslíš si, že rodiče a škola dostatečně spolupracují při řešení problémů žáků?

Zdroj: výsledky šetření autorky

3.5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

V rámci této kapitoly bude provedeno vyhodnocení hypotéz, které byly v této práci stanoveny před vyhodnocením jednotlivých otázek dotazníku.

První hypotéza, která se zabývala dotazem, zda žáci vědí, co je šikanování, zda o této problematice mají určité znalosti a zda byli nějakým způsobem šikanováni, byla potvrzena. Z výsledků dotazování v otázkách číslo 1, 2 a 3 je patrné, že žáci mají o šikaně přehled. Vědí, co je to šikana v 89% u chlapců a 94% u dívek. Zároveň 15% dotazovaných uvedlo, že má se šikanou zkušenosti.

Druhá hypotéza předpokládala, že mezi oběti šikany patří více chlapci než dívky. Tato hypotéza se nepotvrdila, kdy dívky v dotazníku ve 33 % odpověděly, že se někdy staly oběti šikany, kdežto u chlapců to bylo „jen“ 25%.

Třetí hypotéza předpokládala, že nejčastějším způsobem šikany je fyzické násilí, a to až v 60% případů. Tato hypotéza se nepotvrdila, výsledky průzkumu ukázaly, že nejčastějšími způsoby šikanování ve škole jsou posměšky (34%) a nadávky (32%). Fyzické násilí bylo uvedeno pouze ve 13% odpovědí.

Čtvrtá hypotéza předpokládala, že oběti šikany se se svým problémem svěří spíše rodičům než kamarádům nebo učitelům. Tato hypotéza se průzkumem potvrdila, kdy 46% chlapců a 47% dívek uvedlo, že by se v případě šikanování svěřili svým rodičům. Třídnímu učiteli by se svěřilo pouze 12% chlapců a 10 % dívek.

4 ZÁVĚR

Škola a vyučovací proces jsou důležitým činitelem, který se podílí na výchově žáků i studentů. Ve výchovně-vzdělávacím procesu dochází k vzájemné interakci mezi žáky a pedagogy. Pedagog svým vlastním vlivem utváří osobnost žáka, na kterou působí nejen výchovně slovem a svými vlastnostmi, ale celou svojí osobností. Nelze opomenout, že důležitý podíl na výchově dětí má i jeho rodina. Rodiče mají své dítě vychovávat do života a vtisknout mu základní společenské hodnoty.

Cílem závěrečné práce bylo poukázat na současnou problematiku sociálně patologických jevů, které se vyskytují ve škole a školním prostředí. V práci jsme se blíže zaměřili na šikanu a kyberšikanu. Průzkum probíhal v sedmé a osmé třídě na druhém stupni vybrané základní školy. Průzkumný soubor byl tvořen 47 žáky (tj. dívkami a chlapci ve věku od 13 a 14 let). Cílem průzkumu bylo zjištění znalostí a zkušeností žáků se sociálně patologickými jevy. Průzkumem bylo zjištěno, že žáci znají pojem „sociálně patologické jevy“ a znají rovněž jeho význam. Dále se ukázalo, že žáci mají vlastní zkušenosti s některými ze sociálně patologických jevů – zvláště s pitím alkoholu, kouřením a šikanou. Z dalšího šetření jsme dospěli k závěru, že oběťmi šikany jsou hlavně dívky. Výsledky respondentů nám ukázaly, že nejčastější formou šikanování na základní škole jsou posměšky, nadávky a fyzické násilí.

Problematika šikanování se vyskytuje v různých oblastech společenského života včetně škol, taktéž prevenci je nutné se věnovat různým přístupem. Při řešení problematiky šikanování můžeme konstatovat, že tento problém není nijak lehké ze společnosti odstranit. I náš průzkum ukázal, že násilí a šikana ve školním prostředí existuje. A proto doporučujeme monitorovat a pravidelně vyhodnocovat účinnost preventivních programů. Nezastupitelnou roli hraje otevřený dialog na individuální, skupinové a komunitní bázi. Této činnosti by se měli věnovat profesionálové, pedagogové a v neposlední řadě rodiče. Realita života, násilí kolem nás, strach o bezpečnost dětí nám nedovoluje se tvářit, že se nás to netýká. Tato práce má na tento závažný fenomén dnešní moderní doby upozornit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: 2003 ISV, 2003. 200 s. ISBN 80-86642-08-9.*

ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima. Praha: Grada Publishing, 2008. 328 s. ISBN 978-80-247-2742-4.*

FISCHER, S. – ŠKODA, J. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Praha: Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.*

KRAUS, B. – HRONCOVÁ, J. *Sociální patologie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 326 s. ISBN 978-80-7041-896-3.*

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování: Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách. Praha: Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-7367-014-3.*

LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. 161 s. ISBN 80-7041-088-4.*

NAVRÁTIL, S. – MATTIOLI, J. *Problémové chování dětí a mládeže: Jak mu předcházet, jak ho eliminovat. Praha: Grada, 2011, 120 s. ISBN 978-802-4736-723*

NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000. 102 s. ISBN 80-7251-033-9.*

VÁGNEROVÁ, K. et al. *Minimalizace šikany: Praktické rady pro rodiče. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-611-7*

VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.*

Seznam použitých zahraničních zdrojů

EMMEROVÁ, I. *Prevenencia sociálnopatologických javov v školskom prostredí*. Banská Bystrica: 2007. 129 s. ISBN 978-80-8083-440-1.

MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. Národní protidrogová strategie na období 2009 - 2012. 2009. Bratislava: Generálny sekretariát Výboru ministrov pre drogovú závislosť a kontrolu drog. Úrad vlády SR, 2009. 60 s. ISBN 978-80-8106-026-7

Seznam použitých internetových zdrojů

MSMT. *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. [online]. 2000. [cit. 2022-10-03]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/7253_1_1/download/

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/209-40>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam grafů:

Graf 1: Počet a pohlaví respondentů.....	19
Graf 2: Věkové rozdělení dotazovaných žáků.....	20
Graf 3: Zkušenosti dětí s některými sociálně patologickými jevy.....	21
Graf 4: Víš, co je šikanování?.....	21
Graf 5: Dochází k šikaně na vaší škole?.....	22
Graf 6: Stal/a si se obětí šikany?.....	23
Graf 7: Jaké způsoby šikanování se podle tebe na škole vyskytují?.....	23
Graf 8: Víš, co je kyberšikana?.....	24
Graf 9: Stal/a si se obětí kyberšikany?.....	24
Graf 10: Komu by ses svěřil/a v případě šikanování?.....	25
Graf 11: Myslíš, že je nutné si o šikaně povídat?.....	26
Graf 12: Jak myslíš, že by se dalo šikaně zabránit?.....	26
Graf 13: Jsou ve vaší škole organizované aktivity zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů-šikany?.....	27
Graf 14: Myslíš si, že rodiče a škola dostatečně spolupracují při řešení problémů žáků?.....	28

Příloha 1 - dotazník

Dotazník

Pohlaví: chlapec – dívka (zakroužkuj)

Věk:

1. Označ, se kterým uvedeným sociálně-patologickým jevem máš vlastní zkušenost:

- a) kouření
- b) pití alkoholu
- c) rasismus, extremismus
- d) kriminalita
- e) záškoláctví
- f) šikana
- g) s žádným výše uvedeným

2. Víš, co je šikanování?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

3. Děje se šikanování na vaší škole?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

4. Stal/a si se obětí šikany

- a) ano
- b) ne

5. Jaké způsoby šikanování se podle tebe na škole vyskytují?

- a) vyhrožování
- b) nadávky
- c) posměšky
- d) tělesné napadnutí, rvačka
- e) poškození nebo ničení věcí
- f) žádné výše uvedené

6. Víš, co je kyberšikana?

- a) ano, vím
- b) ne, nevím

7. Stal/a si se obětí kyberšikany?

- a) ano
- b) ne

8. Je potřeba si o šikanování na škole povídat?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

9. V případě šikanování, komu by ses svěřil/a?

- a) rodičům
- b) třídnímu učiteli
- c) kamarádovi/kamarádce
- d) nikomu

10. Jak si myslíš, by se dalo šikaně zabránit?

- a) šikanování se nedá zabránit
- b) oznámit to dospělé osobě
- c) přísným trestem

d) víc o šikanování hovořit

11. Jsou ve vaší škole organizované aktivity zaměřené na prevenci sociálně-patologických jevů-šikany?

a) ano

b) ne

c) nevím

12. Myslíš si, že rodiče a škola dostatečně spolupracují při řešení problémů žáků?

a) ano

b) ne

c) nedokážu posoudit

Děkuji ti za tvoji ochotu a vyplnění dotazníku

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ing. Gabriela Mumba

Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku

Název práce: Prevence sociálně patologických jevů ve školním prostředí z pohledu pedagogické profese

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 25

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 11

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 1

Počet ostatních zdrojů: 0